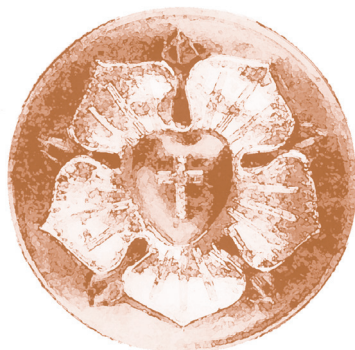

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMA: FRIVILLIGHET

LEDER

FRI, VILLIG OG HET

ARTIKLER OG INNLEGG

FRIHET, FELLESKAP OG MESTRING

FRIVILLIGHET I KIRKEN OG I FRIVILLIGE
ORGANISASJONER

NOEN TANKER OM FRIVILLIGHET

MÅNEDENS SALME

SØNDAGSTEKSTEN

NYÅRS DAG

KRISTI OPENBERRINGS DAG

2. SØNDAG I ÅPENBARINGSTIDEN

FRA BISPEDØMMERÅDENE

FRI, VILLIG OG HET

DELI

Etter noen år som sokneprest ble jeg spurt om å holde et foredrag om "Hvordan engasjere frivillige i menigheten?". Bakgrunnen var at det gjennom et systematisk arbeid med å involvere menighetens medlemmer i trosopplæring og gudstjenesteliv var blitt en anselig mengde mennesker som var med på å virkeliggjøre kirkens oppdrag i det å døpe og lære og holde.

Jeg måtte tenke meg om. "Hvordan engasjere frivillige i menigheten?" Var det dét vi drev med? Jeg måtte spørre en av dem som var med i gjennomføringen av en av trosopplæringsfasene, en gardbruker som tok i mot femåringene til å så på gamle måten på gården, og på den måten lære barna om skaperverk, død og oppstandelse, og etter hvert nattverden, når de sammen med Bygdekvinnelaget bakte nattverdbrod av kornet: "Hvordan er det å være engasjert som frivillig i menigheten?" spurte jeg. "Hæ?" var svaret. Så prøvde jeg meg på en av dem som lagde påskefrokosten før gudstjenesten 1. påskedag. "Frivillig, ... nei, jeg har ikke tenkt på meg selv som 'frivillig i menigheten'. Jeg gjør det fordi det er fint og fordi jeg har lyst til å gjøre det," var svaret.

Det slo meg at vi ansatte aldri hadde brukt ordet frivillig når vi spurte folk om å være med på gudstjenester, trosopplæring, diakonale tiltak osv. Vi hadde spurt dem om å være med på en aktivitet, et tiltak, et arrangement ut fra det vi tenkte at de kunne bidra med ut fra interesse, evner, tid eller kunnskap. Eller vi gikk ut i menig-

hetsblad og lokalpresse og søkte etter folk til definerte oppgaver. Behovet for folk oppsto ut fra en drøm, en lengsel, en visjon om hva vi som kirke skulle være på dette stedet, og hvordan vi kunne gjøre det. Det oppsto ut fra målrettet strategiarbeid, eller et hjertesukk på butikken. Drømmen eller visjonen kunne oppstå i staben, hos de ansatte, i rådene eller komme fra andre av våre medlemmer. Så ble den nedfelt i en plan eller laget som et prosjekt. Med troen på at hvis dette var det vi skulle gjøre, så var det nok noen som hadde det som trengtes til dette, av evner eller krefter, tid eller lyst. Det var det også stort sett. Og hvis det ikke var det, så var det andre ting vi skulle gjøre eller være. Noen ting gikk fort å få folk til; andre ting

Det må være lett å si nei,
og gøy å si ja.

tok det lang tid å etablere.

"Hvordan engasjere frivillige i menigheten?" Vi klodde oss like mye i hodet i stab og råd hver gang vi skulle føre årsstatistikk. Var det 0 – eller 200? Hvem skulle regnes med og hvem ikke? Var korgruppa og musikerne som deltok på gudstjenestene, blant "de frivillige"? Hva med fjorårskonfirmantene som fikk ledertrening og var med i konfirmantopplegget? Og hva med rådsmedlemmene som også hadde fast klokker- og kirkeverttjeneste? Når jeger- og fiskeforeningen bidro med medlemmer på trosopplæringstur med 11-åringene, var de frivillige? I tilfelle hvor? I jeger- og fiskeforeningen eller i kirken? Eller hva med rakedugnaden på kirkegården, som ble annonsert i avisen, og som samlet mange. Eller historielaget som arrangerte kirkekaffe og utstilling av gamle

menighetsblader? ...

Vi ansatte hadde stor frimodighet til å spørre alle mulige slags folk til alle mulige slags oppgaver med begrunnelsen i at de var døpt og måtte få muligheten til å leve ut sitt dåpsliv. Noen ganger sa vi det akkurat sånn, som for eksempel da jegeren skulle lede samlingsbønnen på skaperverkets dag. Andre ganger sa vi det ikke eksplisitt, men det var det vi tenkte: Her må jo flest mulig av kirkens medlemmer (og helst noen til...) få muligheten til å være med og få utfolde det å være kirke akkurat her.

Det ble aldri noe foredrag om frivillighet. Derimot ble det et foredrag om menighetsutvikling. Jeg er likevel ikke ferdig med temaet, fordi jeg tror vi som kirke har mye å lære både av dem som er profesjonelle på frivillighet, og dem som arbeider med dette som tema og utfordring i både frivilligorganisasjoner og kirke. Så kan vi jo fortsette samtalen om hva vi skal kalle det vi driver med, og hvordan vi skal begrunne det, for eksempel med spørsmål om frivilligheten er et mål i seg selv, eller et middel? Om vi bygger frivillighet eller menighet? Eller hva med: Hva er de ansattes rolle, og hvem hjelper egentlig hvem? Jeg gleder meg allerede til del II.

Jeg har fått tre dyktige fagfolk i tale om frivillighet til dette nummeret. Margit Bente Steensnæs har skrevet en masteroppgave om temaet Frivillighet i kirken: "Frihet, felleskap og mestring. En kvalitativ studie av hva som motiverer til frivillig arbeid i to norske statskirkemenigheter, og hvilke konsekvenser dette har for ledelse".

Hun skriver om kirken som en frivilligaktør gjennom historien, om frivillighet i endring i

Ifølge kirkevergen er fortellingen om den barmhjertige samaritan selve kvintessensen av vår sivilisasjon, noe som ikke minst utfordrer og utrustrer oss i dagens situasjon med de mange som kommer til oss fra krigens herjinger.

pakt med dreiningen mot et mer individualistisk samfunn, og om hvilke konsekvenser dette har for ledelse av frivillige i kirken i dag. Hun skriver om frivillighet i vår tid: "Det må være lett å si nei, og gøy å si ja."

Jeg var så heldig å få en spennende samtale med den engasjerte kirkevergen i Fredrikstad, Gisle Kavli, som dere får del i. Han har lang fartstid i Røde Kors. Jeg syntes det var interessant å få noen synspunkter på likheter og forskjeller på frivillighet i en frivilligorganisasjon og kirken. Han oppfordrer oss kirkeansatte til å se på oss

selv som frivillighetskoordinatorer som gjennom vår posisjon i kirken kan bidra til å forløse den frivilligheten som ligger i menigheten og lokalsamfunnet. Han peker også på at i motsetning til de sekulære frivilligorganisasjonene har kirken et rikt språk og mange fasetter å forstå frivilligheten i. Kavli mener at fortellingen om den barmhjertige samaritan er selve kvintessensen av vår

sivilisasjon, noe som ikke minst utfordrer og utrustrer oss i dagens situasjon med de mange som kommer til oss fra krigens herjinger.

Til slutt får du en oppskrift utviklet og gjennomprøvd gjennom mange års erfaring i det å jobbe med frivillighet i menighet. Frode Eikrem er prest og kateket og jobber akkurat nå som trosopplæringsrådgiver i Agder og Telemark bispedømme.

God lesning!

HEGE FAGERMOEN
HEGE.FAGERMOEN@AS.KOMMUNE.NO

FRIHET, FELLESSKAP OG MESTRING

AV MARGIT BENTE STEENSNÆS
MS767@KIRKEN.NO

”Om dette ikke hadde vært bra for meg, så hadde jeg latt det være.” Sitatet er hentet fra mitt forskningsarbeid på frivillige i Den norske kirke og hva som motiverer dem til innsats. For hva er det egentlig som motiverer til frivillig innsats, og hvilke konsekvenser har dette for ledelse av frivillige?

”DET GODE RYKTET”

Det har det siste drøye tiår kommet en rekke reformer og planer innenfor kirken, som alle forutsetter aktiv deltakelse og involvering av frivillige. Nevnes kan gudstjenestereformen, trosopp-læringsreformen og planer for diakoni og kirke-musikk. Disse legger stor vekt på at det er det lokale menighetsmedlem som skal eie virksomheten gjennom deltakelse, involvering og frivillig medarbeiderskap.

I en iver etter å verve nye frivillige kan arbeidet med å ivareta og gi næring til de frivillige vi allerede har, lett komme i skyggen. For én mulig rekrutteringsarena, kan være systematisk oppfølging og vedlikehold av den frivilligheten som allerede finnes. Da kan kanskje ”det gode ryktet” være talsperson på bygda, som tiltrekker seg nye frivillige. ”Det gode ryktet” skal vi ikke under-vurdere. *”Her er det trygt å være frivillig – her blir jeg sett, hørt, møtt og tatt på alvor med mine behov og mine ønsker.”*

NY FRIVILLIGHET

Dreiningen vi har hatt mot et mer individualistisk samfunn, med økt fokus på individets selvrealisering, har også hatt ringvirkninger inn i frivilligheten. Å være frivillig er ikke noe en nød-

vendigvis lenger gjør kun ut ifra et samfunns-ansvarsperspektiv eller nestekjærlighetsperspektiv. Det er noe en gjør fordi det i betydelig grad også tjener en selv – *”What’s in it for me?”* Det er vanskeligere å få folk til å forplikte seg til oppgaver av mer langvarig og kontinuerlig art, mens tendensen viser at folk lettere sier ja til avgrensede og prosjektbaserte oppgaver.

KIRKEN - EN AKTØR I VELFERDSPLURALISMEN?

Oppmerksomheten mot sivilsamfunnets ressurs *frivillig* innsats har fått økt oppmerksomhet fra offentlig hold de siste tiår. En intensjon om en tydelig og systematisk satsning på frivillighet fremkommer bl.a. i stortingsmeldingen ”Morgendagens omsorg”. I Sverige har nedskjæringer i velferdstilbudet skapt økt behov for at andre aktører tar ansvar. Dette har ført til en velferds-pluralisme. Den svenske Kirken har etter et skille med staten fått økt aktualitet og er blitt satt på kartet i forhold til det å være en velferdsaktør. Når Den norske kirke nå er på vei mot et endelig skille med staten, er spørsmålet om den i like stor nok grad har maktet å sette seg selv på kartet som en samfunnsaktør inn i en mulig velferdsplura-lisme. Vi ser de samme tendensene i Norge med en velferdsstat som presses, og som sliter med å bære alle ”utgiftene” alene. Her i landet har imid-lertid debatten om privatisering fått den store plassen i samtalen om velferdsstatens fremtid, mens ideell sektor er kommet i skyggen. Frivil-lighet er lagt under kulturdepartementet, noe som kan ha den konsekvensen at det utelukkes fra for eksempel helse- og omsorgssektoren. Der-

som DnK etter 2017 assosieres kun som et tros- og livssynssamfunn, kan det fra offentlig hold lett mistes av syne det arbeidet som gjøres lokalt gjennom bl.a. forebyggende barne- og ungdomsarbeid og relasjonelt arbeid som tilbud om besøkstjeneste og ulike sosiale nettverk. Dette er arbeid som bidrar til å skape trygghet og fellesskap, og til å redusere ensomhet i lokalsamfunnet. Som velferdsaktør er kirken også en arena ikke bare der en kan få, men også der en kan gi. Det å være frivillig er i seg selv helsebringende. Å ivareta og å dyrke frem frivillig engasjement er dermed også i seg selv et viktig bidrag til god samfunnsbygging. I tillegg til å være et tros-samfunn er altså kirken en viktig bidragsyter til bygging av sosial kapital som er en viktig byggestein i et demokratisk velferdssamfunn.

RELASJON OG FELLESSKAP

Behovet for sosial tilhørighet er et grunnleggende psykologisk behov vi alle i større eller mindre grad trenger å få tilfredsstilt. Opplevelsen av fellesskap og tilhørighet er derfor en viktig byggestein også i et frivillig engasjement. For noen kan det å påta seg en frivillig oppgave virke som en katalysator på egen tilknytningsprosess dersom en er ny på et sted eller ønsker å komme bedre inn i et miljø. Å ha en frivillig oppgave gjør at en blir mer synlig. Det sosiale glir kanskje lettere. Byggekløssene i et fellesskap er relasjoner. Å oppleve nye vennskap og at en knytter kontakter i et fellesskap, er viktige bindemekanismer. Dette kan være grunn nok i seg selv til å komme tilbake, og kan være en viktig motivasjonsfaktor for mange frivillige. Vektlegging av å bygge gode fellesskap kan derfor være et viktig bidrag med tanke på både å ta vare på og å vedlikeholde frivillighet, men også med tanke på rekruttering.

For tette fellesskap kan samtidig føre til at de for utenforstående oppleves som vanskelig å komme inn i. Sosiale koder som gjerne utvikles, kan virke fremmedgjørende for dem som er nye. Et fellesskap med ambisjon om å være åpent, inkluderende og rekrutterende må derfor alltid "overvåkes" i forhold til om det kan oppleves som ekskluderende. Et godt fellesskap kjennetegnes dermed av at det inneholder en god balanse mellom dynamikkene som den amerikanske stats-

viteren Robert Putnam kaller *bonding* og *bridging* – altså fellesskapets evne til å skape nærhet mellom dem som hører til, og evnen til å la seg påvirke av ytre impulser.

LETT Å SI NEI – GØY Å SI JA.

Et annet grunnleggende psykologisk behov vi som mennesker har, er behovet for autonomi. Som frivillig vil det å kunne bruke seg selv, og det å ha innflytelse og påvirkningskraft kunne oppleves som frihet. En annen type frihetsopplevelse kan være opplevelsen av at en selv kan bestemme over sin egen ressursbruk og tidsbruk med tanke på sitt frivillige engasjement – men andre ord at det oppleves som lett å si nei, men gøy å si ja. Samtidig vet vi at det ikke alltid er slik at frivillige til enhver tid kjenner at det er lett å si nei og gøy å si ja. Da er det viktig å være oppmerksom på noen mekanismer. Det ene er gjensidighetsbalanse, og det andre er individuell tilpassing av behovet for frihet i forhold til behovet for forutsigbarhet.

GJENSIDIGHETSBALANSE

Å være frivillig er å gå inn i en ordning der man gir og får. Et eksempel kan være: En frivillig søndagsskoleleder gir av sin tid og sine evner, og får tilbake opplevelsen av tilhørighet, gode tilbakemeldinger og ønskede verdier for sine barn. Det man gir, og det man får, er sjelden i samme målestokk eller til samme tid, men ut fra et ønske om å opprettholde motivasjon bør det over tid ideelt sett være en balanse mellom de to. Dersom denne søndagsskolelederen over tid opplever at han må gi mer enn han får, vil dette føre til en slitasje på det frivillige engasjementet. I en sammenheng der det er mange, men kanskje ikke nok, frivillige, blir mange "brukt" til flere ting. Det spørres om alt fra utvalgsdeltakelse, tekstlesing, kakebaking, kaffekoking og kirketjeneroppgaver. Et enkelt spørsmål om kakebaking kan i verste fall tolkes som en negativ anerkjennelse av jobben som søndagsskoleleder: "*Ser du ikke den jobben jeg allerede gjør?*" Samtidig kan denne typen tilleggsforespørsler over tid føre til at det går ut over gjensidighetsbalansen. Dette betyr ikke at en aldri kan spørre en søndagsskoleleder om å bake kake. Men kanskje han heller skal få

spørsmålet: "Hvordan er det med deg nå? Hvordan vil det oppleves for deg innimellom å bli spurt om andre små oppgaver i tillegg til det du gjør?"

FRIHET ELLER FORUTSIGBARHET?

Ja takk, begge deler, vil kanskje de fleste si. Men forholdet mellom de to kan være ulikt. Noen har behov for stor frihet, er ganske selvgående og kan leve godt med lite forutsigbarhet. For andre igjen er ytre rammer viktige. De trenger å være trygge på det de skal gjøre, vil gjerne ha opplæring og liker at ting er godt planlagt. Dette er det viktig å være oppmerksom på også overfor frivillige. Hvis de som trenger stor frihet, overleses med instruksjer, vil de føle seg fanget, mens hvis de som trenger mye forutsigbarhet, ikke får tilstrekkelig opplæring, vil de føle seg usikre. For å opprettholde motivasjon er det viktig at den frivillige får det den trenger av både frihet og forutsigbarhet. For å fange opp dette fordrer det en sensitivitet hos dem som følger opp den enkelte frivillige.

Å FÅ GJØRE NOE EN ER GOD TIL, OG LIKER.

Et tredje grunnleggende psykologisk behov vi har er behovet for mestring – opplevelsen av at vi *kan* noe og *får til* noe. En overvekt av de frivillige i kirken er godt voksne og gjerne eldre mennesker. Samtidig er det mange potensielle frivillige som befinner seg i fasen "yrkesaktive med barn". Gjennom arbeidet med trosopplæringsreformen har flere av dem kommet i kontakt med kirken i større eller mindre grad. Denne aldersgruppen er den som i forskning tydeligst peker seg ut med tanke på at et frivillig engasjement kan oppleves som en ekstrabelastning, og dermed ikke livskvalitetsfremmende. Samtidig er det slik at mange i denne gruppen kan kjenne på at de har sider ved seg selv som de ikke får brukt på jobben og ellers. Dersom et frivillig engasjement er godt tilrettelagt i forhold til avgrensing og tilrettelegging, kan det derfor ligge til rette for at mange i denne i fasen også kan ha utbytte av et frivillig engasjement. Som en av informantene i min studie sa: "Et godt utgangspunkt for å bygge frivillighet i en menighet er hvis man får bruke de evnene man har i en innsats for et miljø."

BETYDNINGEN AV LEDELSE

Når fellesskap skal "overvåkes", behovet for frihet og forutsigbarhet skal dekkes, og gjensidighetsbalanse kartlegges, antyder dette at det her dreier seg om et ledelsesansvar. Ledelse er viktig. Samtidig er de frivillige ikke bundet av arbeidsavtaler og linjestruktur, men følger sine egne impulser og behov. På mange måter ligner forholdet dermed mer på et partnerskap en på en tradisjonell leder-/medarbeiderrelasjon. De frivillige forholder seg helst til personer de opplever å få den støtten og hjelpen de trenger, fra, uavhengig av formelle strukturer. Dette får konsekvenser for hvordan en forholder seg med tanke på oppfølging.

Kultur fremstår dermed av betydning. En god kultur med et godt fellesskap der deltakere dyktiggjør og oppmuntrer hverandre, kan i seg selv fremme et ønske blant deltakerne om å gjøre en ekstra innsats. Formelle ledere blir dermed viktige aktører med tanke på å sette gode standarder gjennom rollemodellering, og å sørge for at det finnes gode sikkerhetsnett som gjør at frivillig engasjement oppleves som trygt og lett.

EN POSE BLANDA DROPS.

Hva kan så sies til oppsummering med tanke på hva som motiverer til frivillig innsats?

Jeg har vært inne på noen sentrale områder som opplevelse av fellesskap og tilhørighet, det å få være med å påvirke – oppleve frihet – og å oppleve trygghet i forhold til de oppgavene en skal gjøre. Viktig er det også at forholdet mellom det å gi og det å få er i balanse. Dessuten gir det mersmak når en kan få drive med noe en liker og kjenner mestring i forhold til. Ulla Habermann, en dansk frivillighetsforsker, sammenligner en persons motiver med en pose blanda drops. De er ulikt sammensatt og består gjerne av en motivmikks. Smaken og sammensetningen kan dessuten også forandre seg over tid.

Kan vi klare å følge med på denne forandringen med tanke på oppfølging og tilrettelegging? Det er kanskje urealistisk? Men bevisstheten knyttet til hvilke motiver som finnes, og at de faktisk kan forandre seg, kan hjelpe oss et godt stykke på vei.

REFERANSER:

- Habermann, U. (2007). *En postmoderne helgen? – om motiver til frivillighet*. København: Museum Tusulanums forlag.
- Hallin, H., Trädgårdh, L., Selle, P. & Skov Henriksen, L. (2013). *Civilsamhället klämt mellan stat och kapital: velfärd, mångfald, framtid*. Stockholm: SNS förlag.
- Jeppsson-Grassman, E. (2001). *Socialt arbete i församlingens hägn*. Stockholm: Verbum.
- Kaasa, A. (2010). Sosialt arbeid i samarbeid med frivillige. Diakonhjemmet høgskole.
- Loga, J.M. (2010). *Livsqualitet. Betydning av kultur og frivillighet for helse, trivsel og lykke: en kunnskapsoversikt*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Putnam, R.D. (2001). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Ryan, R. & Deci, E. (2000). *Self-determination Theory and the Facilitation of intrinsic Motivation, Social Development, and Well-being*. American Psychologist, 55(1), 68–78.
- Steensnæs, M.B. (2014). *Frihet, fellesskap og mestring*. Masteroppgave Diakonhjemmet høgskole.
- Stortingsmelding 29. (2012–2013). Morgendagens omsorg. Oslo: Helse og omsorgsdepartementet.
- Wollebæk, D., Selle, P. & Lorentzen, H. (2000). *Frivillig innsats – sosial integrasjon, demokrati og økonomi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Wollebæk, D. & Sivesind, K.H. (2010). *Fra folkebevegelse til filantropi?: frivillig innsats i Norge 1997–2009*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

luther

Harald Hegstad GUD, VERDEN OG HÅPET INNFØRING I KRISTEN DOGMATIKK 379,-

Hvem er Jesus Kristus? Hva betyr det at mennesket er skapt i Guds bilde? Hva kjennetegner det kristne fellesskapet? Dette er bare noen av de spørsmålene en grunnbok i dogmatikk forsøker å besvare. Boken behandler de ulike temaene med utgangspunkt i Bibelen, redegjør for hvordan kirkens lære har blitt formulert gjennom historien og drøfter hvordan kristen tro best kan formuleres i dag.

Boken tar utgangspunkt i luthersk kirkelig tradisjon, men i større grad enn tidligere fremstillinger, reflekterer boken over dagens økumeniske situasjon. Alle som vil ta et dypdykk i kristen tro, vil ha stor glede av boken.

Denne boken er et viktig og solid bidrag til studiet i dogmatikk. Boken anbefales som en oppdatert og gjennomarbeidet innføring i hovedtrekkene i kristen tro og lære.

Jan-Olav Henriksen, professor i systematisk teologi, Det teologiske Menighetsfakultet.

Gud, verden og håpet gir en god innføring i hva evangelisk-luthersk kristen tro kan være i dagens norske kontekst: Klart strukturert, godt valgte problemstillinger, rik på troens forankring i Skriften og informert av nyere økumenikk. Et godt valg for førsteårsstudenter i teologi/religion eller andre med interesse for skoloring til kirkelig tjeneste.

Gunnar Innerdal, førsteamanuensis i systematisk teologi, NLA Høgskolen

FRIVILLIGHET I KIRKEN OG I FRIVILLIGE ORGANISASJONER

GISLE KAVLI, KIRKEVERGE I FREDRIKSTAD, TIDLIGERE SPESIALRÅDGIVER FOR GENERALSEKRETÆREN I RØDE KORS,
I INTERVJU MED HEGE E. FAGERMOEN
GISKAV@FREDRIKSTAD.KIRKEN.NO / HEGE.FAGERMOEN@AS.KOMMUNE.NO

LITT OM GISLE KAVLI:

Han har ledet og utviklet Telemark Røde Kors gjennom 17 år. Siden 2009 og fram til 2011 arbeidet han sentralt i organisasjonen som leder for Røde Kors beredskapsarbeid og hjelpekorps.

Fra 2011 var han spesialrådgiver på områdene organisasjonsutvikling, formidling av Røde Kors' verdier og historie, samt organisasjonens satsing på kunst og kultur. Han har også en fortid i kirken som organist i Siljan i Telemark i fire år. Det gjør at han har erfaring som ansatt i kirken før han begynte i Røde Kors, og kan si noe om utviklingen han ser har skjedd gjennom disse 20 årene, både når det gjelder ansatte, og når det gjelder de frivilliges plass i kirken. Vi fikk en spennende samtale med Luthersk Kirketidendes lesere nå skal få del i, og det var naturlig å begynne samtalen med et todelt spørsmål:

Hege: Hva kan vi si er likheten mellom frivillighet i kirken, og frivillighet i regi av frivillige organisasjoner, og hvor ligger forskjellene?

Gisle: Først vil jeg si at frivilligheten i kirke-Norge spenner over et vidt spekter! Vi har ledere på leir; mange frivillige deltar i kor, barne- og ungdomsarbeid, det diakonale, dugnad på kirkegården og deltakelse i gudstjenestearbeidet – kirken rommer mange muligheter til å engasjere seg frivillig. Jeg pleier også å si at vi har ”frivillige eiere” gjennom rådsstrukturen i kirken. De som styrer og gjør vedtak i våre demokratiske organer, er valgt til å styre og representerer et slags frivillig eierskap, så det foregår frivillighet på alle plan i kirken; det har det alltid gjort i mange forskjellige former. Så har kirken blitt mer profesjonalisert

de siste årene, med et større spekter av ansatte og profesjoner. Samtidig er det en interessant utfordring at det ikke er helt entydig hva som er ansatte-oppgaver, og hva som er frivillig-oppgaver; ta for eksempel rollen som kirketjener. Noen steder er det en frivillig oppgave; andre steder er det en ansatt. Men uansett gir profesjonaliseringen en mulighet til å legge til rette for og knytte til seg flere frivillige! Der har du en likhet med frivilligorganisasjoner, som nettopp bruker de profesjonelle til å tilrettelegge for og utløse det frivillige engasjementet. Her mener jeg potensialet er langt større enn vi klarer å utnytte i kirken, ikke minst på det diakonale området.

Hege: Ja, så du mener vi som kirke kan ha noe å lære av dem som jobber med frivillighet som profesjon?

Gisle: Ja, flere av de ansatte i kirken burde se på seg selv som frivillighetskoordinatorer. Jeg kan gi et ferskt eksempel: Siden august i år har Oslo Røde Kors klart å håndtere ca. 4000 nye frivillige i forbindelse med flyktningene som har kommet til Oslo. Det kan man klare når man har et profesjonelt apparat som kan utnytte den frivilligheten som oppstår i møte med behovene som er der. Det betyr at man må ha en struktur og et system som tar imot og organiserer de frivillige, og som er smidig nok til å la seg forme etter behovene. Jeg mener at kirken kan lære mye av hvordan en organisasjon som Røde Kors har klart å ”knekke frivillighetskoden”. Det går an å finne de humanitære behovene og sette seg måltall for frivilligheten: Hva ønsker vi å gjøre, og hvor mange frivillige vil vi ha neste år? Røde Kors har ukent-

lige frivilligmøter hvor man presenterer behovene Røde Kors har. Innen et visst antall uker blir den som har meldt seg som frivillig, kontaktet av en som kan både koble dem til aktivitetene, gi nødvendig opplæring og følge dem opp. Det gir trygghet for oppgaven de tar på seg. Røde Kors har også tilpasset frivilligoppgavene etter hvordan frivillighetskulturen har endret seg i befolkningen; nåtidens mennesker ønsker ofte ikke å forplikte seg over lengre perioder, men stiller gjerne på kortere og mer avgrensede oppdrag. De har blant annet noe de kaller "2-timersmedlemmet" som for eksempel kan være en snekker som bidrar med det ene taket, eller advokaten som gir bort en sak på frivillig og ubetalt basis. Jeg tror en får mange flere som ønsker å bidra, når en kan ha en fleksibilitet i måten en tenker og utnytter frivilligheten på.

Så når du spør om hva kirken kan lære av en frivilligorganisasjon som Røde Kors og andre, så er det kanskje en større bevissthet om å konkretisere behovene og beskrive oppdraget og ta høyde for at folk motiveres av å bidra med noe de opplever at de behersker eller har forutsetninger for – eller gis forutsetninger for.

Hege: Jeg opplever ikke sjelden å høre som et argument i møte med staber at "vi har ikke ressurser eller frivillige", men vil du snu det på hodet og si at de er der hvis vi evner å ta dem og deres ressurser i bruk på "riktig" måte?

Gisle: Ja, som vi begynte med, så har jo kirken endret seg på kort tid, med et langt større spekter av ansatte. Jeg vil si at den kirken jeg kom tilbake til som ansatt etter 20 år i Røde Kors, var en helt annen kirke enn den jeg jobbet i da jeg forlot den som ansatt på den måten. Men jeg synes ikke kirken har klart å legge slik til rette for frivillig arbeid, som den kunne gjort med denne økte profesjonaliteten. Vi henger for mye igjen i den gamle frivillighetskulturen, mens jeg registrerer at det de fleste steder ikke lenger er slik at man har en gruppe med frivillige som gjør en frivilligoppgave ut fra pliktfølelse, men at veldig mange gjerne lar seg invitere inn til aktiviteter og til det å bidra i dem. For eksempel kan de som begynner å synge i et kirkekor fordi de har lyst til å synge på et visst nivå, bli med i forsangergrupper i gudstjenesten. Da har du utløst en fri-

villigoppgave gjennom et av kirkens tilbud. Eller konfirmantmoren som kan bidra med noe hun er god på, og som trengs, kanskje som aktivitetsleder på en leir eller samling. Eller den pensjonerte læreren som kan bidra til lekselesing før barneklubben eller trosopplæringstiltaket. Alle ansatte har muligheten ut fra sin profesjon eller ansvar til å forløse frivillighet, og det fins folk til å dekke behovene hvis man klarer å konkretisere dem.

Der har du kanskje også en av forskjellene på frivilligorganisasjonene og kirken. Mens det er en stolthet forbundet med å være "frivillig" i en organisasjon som Røde Kors, kan det hende at det kan føles litt voldsomt å melde seg som "frivillig" i en menighet for mange. Men å bli invitert til å bidra til en aktivitet relatert til noe en er opptatt av eller har forutsetninger for å bidra med, kan utgjøre og utløse mye av det vi vil kategorisere som frivillighet, selv om vi ikke bruker det ordet.

Hege: Men tror du noe av den frustrasjonen som jeg ofte synes jeg støter på i det ikke å klare å rekruttere flere frivillige, også kan ha noe med at en frivilligorganisasjon har et mer tydelig og definert oppdrag som det er lettere å identifisere seg med? Sann "derfor er jeg med på dette", mens det ikke alltid er like tydelig – i hvert fall ikke like tydelig kommunisert – i kirken?

Gisle: Ja, og det synes jeg egentlig er veldig rart. Nettopp kirken har et så rikt språk og så mange fasetter å forstå frivilligheten inn i. Jeg tenker at fortellingen om Den barmhjertige samaritan i Lukasevangeliets er selve kvintessensen av vår sivilisasjon, som blant annet forteller oss om hvordan det å være tilstede for den andre handler om å skape mening i eget liv. Den forteller også noe om det å svare på det behovet som er der, som oppstår, slik vi har sett i høst med flyktningene som har kommet, da de som satt med makt og myndighet både nølte og problematiserte, mens folket selv tro til! Det viser at frivillighetens kraft ligger i oss, men den trengs å forløses og administreres i møte med det konkrete oppdraget som skal løses.

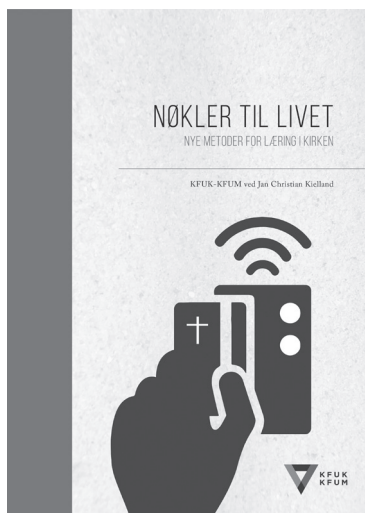
Hege: Det var to som gikk forbi i den fortellingen ...

Gisle: Ja, de hadde sikkert sine gode og viktige

begrunnelser, men jeg ser den fortellingen som et kall til kirken om å forholde seg til virkeligheten og nøden, og se hva som kaller på oss. I denne tiden som vi arbeider med kirkeordning, som er viktig nok for all del, må vi ikke glemme å snakke om hva slags kirke vi vil være, og hva vi ønsker å gjøre. Jeg savner at perspektivene på det er tydeligere framme og utvikles, ikke minst på omsorgssiden. Jeg mener at fortellingen om den barmhjertige samaritan forteller oss noe grunnleggende om mennesket. Da den reisende samaritanen oppdager mannen som ligger der halvdød, så får han ”inderlig medfølelse med ham” står det. Denne medfølelsen ligger i oss alle; den bor i oss som en evne. Barnepsykologen Magne Raundalen forteller om forskning som er gjort på tvillinger i mors liv, som viser at de er i stand til å yte empati overfor hverandre. Vi mennesker er skapt til å møte andres sårbarhet, og ved å forstå

den forstår vi også vår egen. Dette ligger i kristusfortellingen, og her har kirken en helt egen mulighet til å definere, begrunne og forløse frivillighet som mange frivilligorganisasjoner ikke har.

Hege: Takk for intervjuet, og for at du bidrar med din erfaring og refleksjoner til det å ”knekke frivillighetskoden” i kirken. Som ansatt i kirken tenker jeg på Vømmøl som synger: ”Det er ittnå som kjem tå seg sjøl,” og opplever at du har gitt noen gode nøkler med på veien til alle som er opptatt både av frivillighet i kirken og om hvilken kirke vi vil være. Ikke minst handler det kanskje om å lytte til det som bor i oss av evne til å være der for hverandre, og tro på at vi alle bærer det med oss og ønsker å bruke det. For som du sa: Plutselig gjester Kristus oss. Hva møter vi ham med, og hvem får muligheten til å møte ham? Kanskje det er det frivillighet i kirken egentlig handler om?

- Knytter kristen tro til det konfirmanter helst vil lære om*: vennskap og meningen med livet.
- Opplegg for over 50 timer kunnskaping med ungdom.
- Omsetter forskning på læring i kirken til konkrete metoder.

Pris: 299 kr

KJØP BOKA HOS VIVO

eller på

BUTIKK.KFUUK-KFUM.NO

KFUUK
KFUM

* IFØLGE KIFO OG KUNS KONFIRMANTUNDERSØKELSER I 2007/2008 OG 2012/2013.

NOEN TANKER OM FRIVILLIGHET

AV FRODE EIKREM, TEOLOG OG KATEKET, TROSOPPLÆRINGSRÅDGIVER PÅ AGDER OG TELEMARK BISPEDØMMEKONTOR
FRODE.EIKREM@KIRKEN.NO

Etter å ha besøkt alle menigheter i bispedømmet de siste 5 årene sitter jeg igjen med et inntrykk av at de fleste trenger å jobbe mer systematisk med frivilligheten.

Mange har vanskelig for å svare klart på følgende spørsmål:

- Hvem har hovedansvaret for frivilligheten i menighetene?
- Hvem har hovedoversikten over dem som er med som frivillige?
- Hva er behovet for antall frivillige hos dere akkurat nå?

Mange kirkeansatte synes det er vanskelig å spørre etter frivillige. Det er vanskelig å vite hvem man skal spørre, og altfor ofte ender man opp med å gjøre ting selv. På kort sikt er det enklest å gjøre det selv. På lang sikt er det lite strategisk. Her er noen oppsummeringer, noen verktøy som jeg har sett virke, etter 15 års erfaring som kirkeansatt:

Jeg vil oppfordre dere lesere til å prøve ut noen av disse punktene. Lykke til!

HVORDAN UTLØSE FRIVILLIGHET?

1. Be!
2. Spør noen om hvem du bør spørre.
3. Vær frimodig på å spørre. Når folk er medlem av kirka, har man lov til å spørre dem...
4. Spør om engasjement for en konkret tidsperiode.
5. Gi dem betenkningstid, og ring tilbake etter noen dager. Hvis de takker nei, så spør om de vet om noen andre som kan spørres. Takker de ja, si at de gjerne må ta med seg noen de kjenner, inn i oppgaven.

6. Skriv ned en konkret arbeidsinstruks, og gi god opplæring til alle.
7. Synliggjør behovet for frivillige i planer og strategier, f.eks. trosopplæringsplanen.
8. Få med mange nok i gruppen slik at arbeidsmengden blir passe, og de kan bytte seg imellom når de skal møte opp. Presiser at de blir med i en gruppe med flere frivillige. Angi målet du sikter mot ang antall personer til oppgaven, f.eks.: ”Vil du være med i en gruppe på 10 personer som skal ha ansvaret for ...”
9. De frivillige må ha en i staben, de kan forholde seg til for beskjeder og oppfølging.
10. Opprett en hovedansvarlig for frivillighet i menigheten, gjerne en frivillig. Frivillige kan ringe etter frivillige.
11. Spør alle konfirmanter og konfirmantforeldre mot slutten av konfirmantåret om de kan bidra med noe videre etter konfirmanttiden.
12. Vær tålmodig! Jobb med litt langt perspektiv. Bestem deg for at du skal få nok folk!
13. Stab og menighetsråd må ha gode rutiner for info ang. behovet for frivillige til enhver tid.

MÅNEDENS SALME NOVEMBER 2015

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE
ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

JEG TROR PÅ JORDENS FORVANDLING (N13 899)

T: EYVIND SKEIE 1988 M: SIGVALD TVEIT 1988

Det er like etter midnatt søndag 30. november 2014. Vår Frue kirke i Trondheim er full av mennesker med salmebøker i hendene. Kun ett nummer står igjen på kirkens salmetavle. Nummer 899 – den siste salmen i TV-programmet ”Salmeboka minutt for minutt”. Øvre Nidelven kammerkor og Kor X fra Trondheim er forsangere, og folk reiser seg og synger med. Vi gjetter på at også mange reiste seg hjemme i stuen sine. For dette var en utrolig mektig opplevelse. Salmebokens siste salme, *Jeg tror på jordens forvandling*, ble et flott og feiende punktum for NRKs salmemaraton. Gratulerer til salmebokskomiteén som plasserte akkurat denne salmen som den siste i Norsk salmebok 2013!

Eivind Skeie forteller at salmen ble skrevet til sangeren og trekkspilleren Freddy Kristoffersen. I 1989 skrev Eyvind Skeie og Sigvald Tveit sanger til en hel LP-plate for denne dansebandartisten da han begynte å syngesanger også med kristent innhold. *Jeg tror på jordens forvandling* er siste kutt på LPen ”Kom, ta min hånd”. Med denne sangen ønsket Skeie å gi ham en tekst som fremstilte det kristne håp uten å viske ut ansvaret for livet her i verden, medansvar for medmennesker og skaperverket. Denne spenningen mellom himmelhåp og ansvarlig liv i denne verden uttrykkes ved at åpningslinjene i de fire versene veksler mellom *Jeg tror på jordens forvandling* og *Jeg flykter ikke fra verden*.

Sigvald Tveit er en mester når det gjelder å skrive sangbare og samtidig slitesterke melodier. Det beviser han også med denne melodien. Den løfter teksten og alle oss som synger med.

Sangen levde et forholdsvis anonymt liv inntil den kom med i salmeboken i 2013. Tidligere var den blant annet publisert i sangboken ”Syng håp” (2004) sammen med håpssanger fra hele verden. Men det var nok ”Salmeboka minutt for minutt” som gjorde at den nå ganske ofte er å se på salmetavlene rundt omkring i landet. *Mange setter pris på denne kombinasjonen av himmelhåp og inspirasjonen til å handle ansvarlig i verden*, sier Eyvind Skeie.

Salmen hører hjemme mange steder i kirkeåret.

I adventstiden: *Blant jordens minste små, der finner jeg den fremtid som jeg vil vente på.*

I åpenbaringstiden: *Jeg tror at Jesus Kristus skal gjøre verden ny.*

På Allehelgensdag: *Bak døden venter Jesus. Den som vil tro, skal se.*

På Domssøndagen/Kristi kongedag: *Den jord som engang falt, er båret av de hender som skal fornye alt.*

På søndager med fokus på rettferd og fred: *Jeg flykter ikke fra verden... – til tross for verdens uro, sorg, elendighet og urettferdighet.*

Vi anbefaler å bruke salmen som temasalme gjennom hele november måned i år, hvor både Allehelgensdag, Domssøndagen og 1. søndag i adventstiden inngår.

Gå inn på www.nrk.no, Salmeboka minutt for minutt! Hent frem den siste salmen i programmet, og syng med!

I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok. Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeforslag til gudstjenestene.

SØNDAGSTEKSTEN

EGIL MORLAND - MARITA BJØRKE ÅDLAND - ARNFINN BJØRGEN

NYÅRS DAG 2016 - KRISTI OPENBERRINGS DAG
2. SØNDAG I ÅPENBARINGSTIDEN

NYÅRS DAG 2016

1. JANUAR 2016

Preiketekst: Matt 18,19–20

Lesetekstar: Salme 72,17–19 / Rom 10,8b–13

Hovudsalme: I namnet Jesus finn vi trøyst! (82)

Farge: kvit.

RINN NÅ OPP I JESU NAVN

Like eins seier eg dykk: Dersom to av dykk her på jorda blir samde om å be om noko, kva det enn er, skal dei få det av Far min i himmelen. For der to eller tre er samla i mitt namn, der er eg midt iblant dei.

Til dagen

Ein observasjon, sånn litt meir enn synsing, men mykje mindre enn vitskapleg gransking, seier meg to ting: Nyårsdagen er ikkje som han eingong var. Den gongen då dei store offerføremåla fekk tildelt seg denne dagen, og mange viktige personar i lokalmiljøet kledd seg i svartdressen og gjekk til kyrkje. Kva folk gjer no til dags? Det er kanskje ikkje eit dårleg tips å tru at sein

frukost, kombinert med wienerwals som opplading til nyårshopprenn, er svaret.

Det andre elementet i dette er nyårsaftan. Midnattsmessene som heldt sitt inntog i kjølvatnet av Nytt i Guds Hus, synest også å verta færre. Heller ikkje dette konseptet går godt saman med privatfestar og raudvin eller bobledrikke kyrkjefolk imellom.

Dersom observasjonen er rett, er det altså ikkje slik at den eine gudstenesta vinn der den andre taper. Dei er begge taparar.

Så – gudstenesta nyårsdag kan dei fleste plassar førebuaast med ein forventa lågare oppslutnad enn ein såkalla vanleg sundag. Gjer det noko med den krafta vi brukar til å ropa ut parolen: *I Jesu namn!*

Til teksten

Dagens tekst er så kort at eg let han stå som eit blikkfang ovanfor her. Så vidt eg kan sjå, har han ikkje vore nytta som preiketekst i våre to- eller trerakkjers oppsett tidlegare.

Tekstane til nyårsdag har tilsynelatande to tyngdepunkt: Jesu *namn* og den herlegdom, kraft og velsigning som fylgjer med det, og *bøna* i Jesu namn. I tillegg merkar vi at første setninga i den nye preiketeksten på eit vis vil dra oss mot eit tredje fokus, nemleg til lovnaden om at den samstemte (gr. *sym-foni*) bøna i Jesu namn skal føra til at vi får det vi bed om.

Det er ei formidabel preikeutfordring å få plass

til alt dette i same preika. Men nett det at lovnaden står der, gjer det nødvendig å ta orda på alvor. Det ligg mykje bønekamp og anfekting i spora etter slike tekstar!

Teksten startar med eit "like eins". Vi må altså leita etter kontekst. Matteus tek i dette kapitlet opp mange ulike tema, som kven som er størst i himmelriket, og Jesus sine verop over dei som lokkar og fører dei "små" til fall. Vidare les vi om sauene som gjekk seg vill, og om kyrkjetukt. Og sjølvsgt den sterke erklæringa om at alt det som læresveinane bind på jorda, skal vera bunde i himmelen. Det er dette siste som munnar ut i tekstens "like eins".

Det er granskarar som meiner at desse momenta ikkje heng særleg godt saman. Særleg gjeld det kombinasjonen av kyrkjetukta og bøna i Jesu namn. Men då overser dei (og går glipp av) den sterke symbolikken som knyter dei saman: Den fortrulege samtalen og talet to. Der desse tinga går rett føre seg, har dei også same lovnad: "Himmelen" sanksjonerer og gjev svar.

Det er sikkert ikkje mange som set spørjeteikn ved om det er så viktig – og rett – å be i Jesu namn. Men kan det vera så nøye med den broderlege samtalen om oppgjer med synda i kyrkja? Ja, det er svært nøye. Det er ikkje eingong eit val vi har. Det er eit påbod frå Herren. Og oppgjeret må forståast i eit omsorgsperspektiv. Det skjer for å verna "desse mine minste" mot forføring.

Det andre vi kan merka oss, er at orda om å vera samla (og samde) i Jesu namn truleg peikar fram mot den oppstadne sitt nærvær i kyrkja/for-samlinga. Dei mange episodane etter oppstoda, som fortel om Herren som brått stod midt imellom dei som var samla, har ein gjenklang i dagens preiketext. Det er eit jødisk ord som seier at der to eller tre sit saman, og Lovens ord er hjå dei, då er også Guds nærvær der. Det byggjer på det som profeten Malaki skriv (3,16). Her er det både tilbeding og gudsfrykt i samtalen, og då er Gud sjølv med: Han "lytta og hørde," skriv profeten.

Til preika

Mang ein stakkar har opp gjennom tidene redda både ære og liv ved å legitimera seg med ein annan sitt namn. Dess mektigare namn, desto

vanskelegare å røra den som kunna nytta seg av dette namnet.

Dette er det privilegiet ein kristen har ved inngangen til eit nytt år. Vi kan stilla oss inn under det namnet som er mektigare enn noko anna namn, og som det følger underfulle gjerningar med. Paulus gir det ei kosmisk så vel som ei eskatologisk rolle: "I han er det vi lever og rører oss og er til," (Apg 17,22 ff) og Peter forkynte at "det er ikkje frelse i nokon annan, for under himmelen er det ikkje gjeve menneska noko anna namn som vi kan bli frelste ved".

Det er også vi sette til å forkynna til menneske som har høyrte det mange gonger før, men som likevel må høyra det på nytt og på nytt og på nytt, og det skal forkynnast til dei som høyrer det for første gong.

Når vi tar Matteus si samanstilling av dei to eksempla på fortruleg samtale – om alvor i det å synda og lovnaden over bøna i Jesu namn – til følge, så legg det ein ekstra dimensjon til preika ved eit årsskifte. Det er tida for rekneskap, oppgjer og ny start. Rundt midnattstimen held folk gjerne dom over seg sjølv, eller dei bestemmer seg for å setja ein strek over det som var, og satsa på at heretter ...! Alternativet er at oppgjeret kan skje ved at vi stiller oss "for Gud som allting vet" (597), og som i Jesus har fått det namnet som frelser.

Det er ein lovnad som alt er oppfylt ved Jesu død og oppstode for vår skuld.

Mulig skisse til preike

Om vi er mange eller få som er samla denne dagen:

1. Jesus har knytt dei største lovnadene til dei som kjem saman, og som er samde om å be i *Jesu namn*.
2. *Jesu namn* er det vi kan visa for oss når situasjonen krev det. Det er vårt vern mot vondskap.
3. *Jesu namn* hjelper oss også til å halda kursen i det nye året: "Han leier meg på rettferds stigiar for sitt namn skuld." (Sal 23,3)

EGIL MORLAND
EGIL.MORLAND@NLA.NO

KRISTI OPENBERRINGS DAG

3. JANUAR 2016

Preiketekst: 2 Kor 4, 1–6

Lesetekstar: Jes 51, 4–8 / Joh. 12, 42–47

Forteljingstekst: Matt 2, 1–12

Liturgisk farge: Grøn

SPRENGKRAFT!

Til dagen

Kristi openberringsdag markerer starten på openberringstida og avslutninga av juletida. Sondag blir også ofte kalla ”Heilage tre kongars dag” eller ”trettande dag jul”. I openberringstida er det misjon som står i fokus. Linken mellom dei tre vise menn og misjon er klår: Vismennene var dei første som møtte Jesus, og som blei prega og forandra av det dei såg, møtte og opplevde. Sidan har millionar av menneske fått møta Jesus gjennom ulike former for misjon. Tekstane i openberringstida viser oss ulike sider ved Jesus og ved virket hans her på jorda.

Til preika

I denne søndagens tekstar møter vi både ein mektig Gud med ”armar (som) dømmer folka”, men også ein kjærleg Gud som har omsorg for menneska; ”Ver ikkje redd når menneske spotar”. Hovudbodskapen er at Guds frelse bryt gjennom: ”Mi rettferd er nær, mi frelse bryt fram.” Det handlar heile vegen om dei store motsetningane i livet, både i naturen og i menneskelivet: Lys og mørker, rettferd og urettferd, tru og vantru, frelse og dom. ”For Gud som sa: ’Lys skal stråla fram frå mørkret,’ han har late det skina i våre hjarte så kunnskapen om Guds herlegdom i Jesu Kristi andlet skal lysa fram.” Lyset stråla fram frå mørket i eit heilt konkret barn i stallen i Betlehem. Jesus var lyset. Og han er lyset for oss i dag. Det går ei linje frå barnet i

stallen, via vismennene som såg og trudde, og til oss i dag. Tekstane i dag har i seg ei sprengkraft, og denne sprengkrafta ligg i det faktum at det mellom jesajateksten og evangelieteksten nettopp har skjedd dette som blir profetert: Han som skulle komma, han som har kraft til å frelsa, han mennesket har venta på, er no komen. Lyset har brote gjennom mørkret – som når våren bryt gjennom, når lyset sig inn gjennom ei dørsprekk, når knoppen bryt ut i full blom.

”Ja visst gör det ont når knoppar brister.
Varför skulle annars våren tveka?
Varför skulle all vår heta längtan
bindas i det frusna bitterbleka?
Höljet var ju knoppen hela vintern.
Vad är det för nytt, som tär och spränger?
Ja visst gör det ont när knoppar brister,
ont för det som växer
och det som stänger.

Jesus kom som eit menneske, inn i det ”bitterbleka”, midt i vinteren. Kva var dette nye som hadde vore gøymt som eit frø? Kva var dette nye som sprengte seg fram, i den kalde vinternatta ved betlehemsmarkene? Lysstrima frå himmelen ned til jorda ligg der og skin i ein fattigsleg stall i Betlehem. Kven var han, og kva var hans oppdrag? Kva skulle han betyr for menneske i si eiga samtid, og kva betyr han for oss i dag? ”Mi rettferd er nær, mi frelse bryt fram.” Menneska venta på lyset, på frelsaren. Og akkurat i denne stunda skjer det. Og dei trur det dei ser. Han er lyset som kjem inn i den mørke verda, akkurat då:

Då, när det är värst och inget hjälper,
Brister som i jubel trädets knoppar.
Då, när ingen rädsla längre håller,
faller i ett glitter kvistens droppar
glömmar att de skrämdes av det nya
glömmar att de ångslades för färdan –
känner en sekund sin största trygghet,
vilar i den tillit

som skapar världen.

(Kjelde: Karin Boye: Ja visst gör det ondt. Frå *För trädets skull* (1935))

Menneske har venta, håpa og trudd – at kongen skulle komma, han som skulle frelsa, han som skulle hjelpa – han som skulle ta makta, han som skulle berga. Så kjem han – slik knoppen brest, slik dråpen fell, slik mørkret går over til lyset når

dagen kjem; slik var det han kom – til oss – i stallen – i krybba. Og det var der dei første menneska fall på kne for han og gav han gåvene sine. Og det var der nærværet av og synet av Jesus for første gong skapte tru. Og slik er det tru blir skapt i våre liv, når vi kan kjenna i små sekund – eller alltid – denne ”størsta trygghet”, når vi kan kjenna at vi ”vilar i den tillit, som skapar världen”. Barnet låg der, i ei krybbe, og det blei skapt tru idet menneske møtte han. Og han kom frå han ”som skaper världen”.

I den same kvila og tilliten, med utgangspunkt i den same stallen, det same lyset og den same Frelsaren er det hundretusenvis av menneske har fylgt oppfordringa og gått ut i verda for å gjera Guds kjærleik kjent for andre menneske, gjennom liv og gjennom lære. Difor driv Misjonsalliansen med mikrokreditt i Bolivia; difor driv Misjonssambandet med landsbyutvikling i Etiopia. Difor driv HIMALPARTNER arbeid med mental helse i Nepal. Gjennom misjonsarbeidet er håpet og drivkrafta at andre menneske skal få møta Jesus, akkurat slik dei tre visemenn gjorde. Lyset som skin i våre hjarte, må vi gi vidare til andre menneske. Gjennom oss som lever i dag, som sjølv har møtt Jesus i stallen, skal andre menneske sjå Gud. ”Vi forkyenner ikkje oss sjølve, vi for-

kyenner Jesus Kristus som Herre og oss som dykkar tenarar, for Jesu skuld.” Vi er tenarar for den største oppdragsgivaren, Frelsaren sjølv. Krafta har vi med oss frå stallen, frå han som kom med lys og liv, frå han som sigra over døden og mørkret, frå han som sa han skulle vera med oss alle dagar. Difor mister vi ikkje motet!

Salmeforslag

I dag vil eg velja salmar som har lys i seg, som formidlar bodskapen om han som kom med lyset i mørkret, og som kallar oss til teneste og engasjement i den verda vi er ein del av.

92: Den store stjerna

101: Kristus er verdens lys

104: I et skur ved Betlehem

527: Kristne la oss søke sammen

604: Jesus, livets sol og glede

677: En bønn er gjemt i hjerteslagets rytme

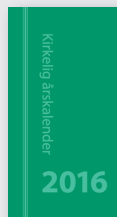
682: Jesus skal rå så vidt som sol

695: Rop det ut

**MARITA BJØRKE ÅDLAND, STYREMED-
LEM I HIMALPARTNER OG STUDENT VED
AVSLUTTANDE PRAKTIKUM VED MF
HAUSTEN 2015. LEKTOR VED KRISTELIG
GYMNASIUM (I PERMISJON)**
MARITABJORKEADLAND@GMAIL.COM

luther

KIRKELIG ÅRSKALENDER 2016

169,-

Kirkelig årskalender er en klassiker! Her finner du en kombinert klassisk almanakk med bibeltekster knyttet til kirkeåret. Markeringen av de kristne merkedager gir dagene innhold med søndagen som ukens sentrum. Her finner du også en oppdatert kontaktiliste til kristne virksomheter.

DAGSORD 2016

139,-

Denne kalenderen er gjennom årene blitt en klassiker. Fin på kjøkkenveggen, over skrivebordet eller hvor det måtte være. Vakre og profesjonelle naturfotografier for hver måned. Bibelord for hver dag i forlengelsen av søndagens tekster.

Kjøp kalenderne på www.lutherforlag.no eller hos din lokale bokhandel.

www.lutherforlag.no

2. SØNDAG I ÅPENBARINGSTIDEN

10. JANUAR 2016

Prekentekest: Joh 1,29–24

Lesetekster: Jes 53,6–9 / Kol 1,1–20

Liturgisk farge: Grønn

Til dagen:

I åpenbaringstiden blir vi nærmere kjent med hvem det lille barnet fra Betlehem er. Denne søndagen er Jesu dåps søndag. Han innvies til den tjenesten han skal gjøre. Nå begynner han på oppdraget sitt. Han skal gå veien til Jerusalem som Guds lam som bærer bort verdens synd.

Til teksten:

Johannevangeliet begynner med den mektige prologen, forordet, der de store linjene trekkes opp. Deretter kommer det flere vitnesbyrd om Jesus. Først i rekken er døperen Johannes; deretter følger Andreas, Filip, Natanael og til slutt Jesu eget vitnesbyrd. Deres vitnesbyrd omhandler forskjellige sider ved Jesus.

Døperen Johannes er den siste profet i den gamle pakt, som døper med vann, og som forkynner omvendelse. Han peker framover mot Messias som skal komme. Samtidig er han det første vitne i den nye pakt, som vitner om at Messias er kommet. Han leder over fra Det gamle testamentets offerlam til Det nye testamentets offerlam som nå er kommet.

Johannes døperen er det første vitnet om Jesus som Guds Sønn. Deretter følger det flere vitner, og kirken er i dag en forsamling av mennesker som bærer dette vitnesbyrdet videre ut til menneskene over hele verden.

To ganger sier Johannes: ”Jeg kjente ham ikke”. I Det gamle testamentet brukes uttrykket ikke å kjenne Gud som et uttrykk for at en tok avstand fra Gud. Den som kjente Gud, ga sin til-

slutning til ham. Det er vel grunn til å tro at Johannes bruker uttrykket for å fortelle at han ikke visste hvem Jesus var. Han hadde ikke kunnskap om ham før Jesus kom til ham ute i ødemarken, og Johannes opplevde Jesu dåp. I dette møtet ble Johannes kjent med Jesus og forsto hvem han var. Det ligger også under at Ånden åpnet øynene til Johannes da Jesus kom. Allerede i møtet med Jesus sier Johannes: ”Se Guds lam!” Profeten Johannes fikk av Ånden vite hvem Jesus var da han kom, og vitner om det. Mannen Johannes så, hørte og opplevde det som skjedde, og kunne vitne om det.

Til prekenen:

I prekenen kan en gjenfortelle historien om Jesu dåp. Ikke minst dersom det er dåp denne dagen, kan det være en fin inngang til teksten. Den syndfrie Jesus går ned i dåpsvannet som har vasket bort så mange synder. Jesus påtar seg alle syndene som finnes i vannet, og går opp til sin tjeneste. I denne situasjonen lyder ordene fra Gud, og Ånden daler ned over ham. Nå er han virkelig blitt offerlammet som er på vei til offerstedet. På denne måten bærer Jesus bort verdens synd.

Døperen Johannes og Jesus hadde levd en stund før dette hendte. De hadde muligens møtt hverandre ved noen anledninger; de var jo i slekt. Men Johannes visste ikke hvem Jesus egentlig var, før han nå møtte Jesus. Mange vet noe om Jesus, men de kjenner ham ikke. Gjennom Det Norske Misjonsselskaps arbeid i England har vi fått et vitnesbyrd fra en ungdom som sa: ”Nå kjenner jeg Jesus; før var det bare et banneord.” Det er nok mange som bare vet så mye om Jesus at de tar avstand fra ham eller finner ham helt uten interesse. For å tro må en møte Jesus gjennom vitnesbyrdet om ham.

Døperen Johannes er det første vitne som kan fortelle at Jesus er Guds lam, og at han er Guds Sønn. Den kristne kirke er mennesker som bærer dette vitnesbyrdet videre. Vi står i en lang rekke av vitner som gjennom historien har delt dette vitnesbyrdet med sine medmennesker. I dag er det vårt oppdrag å bringe vitnesbyrdet videre til neste generasjon gjennom trosopplæring, til våre

medmennesker i vår menighet og ut i den store verden til menneskene der. Det er naturlig å knytte dette siste konkret til menighetens misjonsprosjekt. Opplysninger om dette kan eventuelt finne på misjonsorganisasjonens nettsider, eller ta en telefon til en kontaktperson.

Til gudstjenesten:

Lysgloben er et misjonssymbol. På en misjonsøndag kan den plasseres fremst i midtgangen eller i koret. Kristuslyset tennes, og vi kan tenne et lys for andre, bringe lyset til dem som ikke har tatt imot det. Dette kan gjøres som del av kunngjøringene i begynnelsen av gudstjenesten, eller som innledning til samlingsbønnen. Samlingsbønnen kan ta inn misjonsdimensjonen og kirkenes internasjonale preg ved å nevne kirken eller menigheten hvor en har misjonsprosjekt, eller nevne den verdensvide kirke. For eksempel slik:

(Forslag 1)

Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt slik menighetene i (Sevare) også er det i dag, for å møte din kjærlighet og sannhet. Send oss din Ånd, og gjør oss åpne for det du vil gi oss. La ditt ord slå rot i våre hjerter så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg og tjener deg i alle ting.

(Forslag 4)

Gud, vi er i dag sammen med hele din kristne kirke i verden kommet inn i ditt hellige hus for

å ta imot det du vil gi oss. Lukk nå opp våre hjerter så vi kan fornyes i troen på deg.

Forbønnen kan formuleres slik at vi ber om at vårt vitensbyrd må bli hørt og tatt imot i vår menighet og (stedet for misjonsprosjektet, eller verden over).

SALMEFORSLAG:

Salmene er hentet fra Norsk Salmebok 2013.:

Inngang:

87 Jesus, ja, han alene (En salme med tekst og melodi fra Madagaskar).

99 Jesus från Nasaret.

Mellom tekstene:

335 Guds Sønn er kommet til oss ned.

Etter preken:

699 Hører du den hemmelige sangen.

700 Vinden kjenner ingen grenser.

Før nattverd:

360 Jesus du har brakt Guds rike nær i ord og sakrament.

Under nattverden:

618 Vi er et folk på vandring.

Utgangssalme:

687 Nå lovsyng Herrens navn.

432: Vi syng med takk og glede.

ARNFINN BJØRGEN
MISJONSKONSULENT I NMS REGION ØST
KASAEG@GMAIL.COM

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

SØKERE

BORG BISPEDØMME

*Sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested
Tørsnes og Østre Fredrikstad sokn:*

Bostrøm, Edgar (60), deltidsprest, Gamle
Fredrikstad

Kleftås Nygård, Silje Mathea (29), vikar for
menighetspedagog, Oslo

Mcntzen, Svein (61), fung. daglig leder, Kråker-
øy

Olsen, Tore Schwartz (58), studentprest,
Sørumsand

Østrup, Ole (52), vikarprest, Fredrikstad

*Kapellan i Nedre Romerike prosti med tjenestested
Strømmen sokn:*

Andersen, Daniel Sverre Engar (32), -----,
Oslo

Bjørke Ådland, Marita (41), lektor, Høvik
Hcskje, Kristin (29), ulønnet praksis i Lund
Kirke, Oslo

Nordtun, Ellen (49), rådgiver, Sandnes
Shanka, Yohannes Mekonnen (47), kapellan,
Oslo

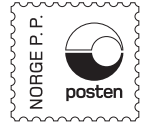
Skagen, Isabell (45), Sjømannsprest, Oslo

*Sokneprest i øvre Romerike prosti med tjenestested
Hurdal sokn:*

Eriksen, Anders Helset (49), konfirmantprest,
Skedsmokorset

Modalsli, Hilde Kristine Sando (26), lesesalsin-
spektør, Oslo

Skagen, Isabell (45), Sjømannsprest, Oslo
Mann, unntatt offentlighet

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Postdoktor Kristin Graff-Kallevåg. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>